

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félvre 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közöive 7 kr.,
többször közöive 5 kr.
Bélyegdij: külön 30 kr.

Tartalom: Nem kell papirospápa. (Argus.) — Az orgona. (y.) — Az evangéliumi protestáns szellem élesztéséről egyházunkban gyermekisten-tiszteletet utján. II. (Varga Márton.) — Pénzszebelés. (Raphanides Vilmos.) — Belföld. — Külföld. — Vegyesek. — Pályázat.

Nem kell papirospápa.

Szeretem, hogy megdermedt egyházi életünkben megindult valahára a szellemi mozgalomnak bizonyos neme. — A nemzetiségi jognak prot. szempontból való megítélése, vallásoktatás, énekügy s ehez hasonló kérdések merültek fel közlönyünkben. — De mindezeknél fontosabb tárgynak látszik ujabban a zsinattartás ügye lenni. Én nem szeretek opponálni, — hisz ez a leghálátlanabb mesterség a világon, — de e tárgyat illetőleg nem tudom tovább nézetemet magamban tartani.

Elismerem ugyan, hogy gyülekezeti s esperes-ségi administrációnk sok kívánnivalót hagy hátra, de kétlem, hogy egy ez idő szerinti zsinat enyhíthetné lelkünknek jobb állapotok után való sovárgását. Nálunk a baj oka nem annyira a rendszer hiányában, mint inkább az evangyeliomi szellem hanyatlásában keresendő. Rendszerünk jó, mert a prot. szabadságnak s önkormányzatnak tág tért enged; de ha mi nem tudjuk a jó rendszert felhasználni, legalább ne panaszkodjunk rendszertelenségről. Igen a szellem bénult meg bennünk, az Üdvözítőben munkás, az ideális, a tudományoszomjas, az önzetlen s csak a közüdvért fáradó szellem. Méltánytalanság volna nem adni meg a kivételeknek itt is a kellő tiszteletet, de őszintén meg kell azt is vallanunk, hogy csak kis része prot. papságunknak emelkedik fel a középszerűség színvonaláról az említett magasztos szellemi légkörbe. A többség nem képes a kor anyagias és felületes gondolkodásának ellentállani, sőt az árral uszik s beleolvad a világba.

Ilyen szellem mellett a legszebb törvény is csak irott malaszt, a legsikerültebb zsinat is csak papirospápa marad, — „mert a betű megöl, a Lélek pedig megelevenít.“

A zsinatpártolók azon érvet is hangoztatják, hogy a zsinat, mint reformatörékvés a prot. elvnek közvetlen

kifolyása. Pedig ha a dolgot alaposabban megvizsgáljuk, egészen az ellenkezőt kell állítanunk; mert prot. szempontból csak a természetes, önként kínálkozó, nem pedig az erőszakos reform helyeslendő. És valóban egy mostani viszonyok közt tartandó zsinat az utóbbi törekvésre mutatna. A világtörténelem is bizonyítja, hogy vallási újítás csak akkor sikerült, ha az a közóhajnak visszatartathatlan kitörése volt, vagy ha a vallás az emberi szellem többi vívmányai, — különösen pedig a tudomány fejlettsége mellett, hátra maradt. De nálunk pl. tudományos életről alig lehet szó, mutatja ezt azon körülmény is, hogy évek óta alig jelent meg evang. theol. mű a magyar könyvpiacra. Helytelen ellenvetés volna e tény ellen, hogy nincs vevő, hogy a könyv nem kél és anyagi áldozatra senki sem vállalkozhatik. Jó könyvnek mindig akad olvasója, mert jó könyvek teremtik az olvasóközönséget is. Tehát evang. egyházunk nincs teljesen megérve a zsinatra, mert ehez nagy tudományos apparátus — különösen egyházjogi — szükséges. Annak a körülménynek pedig lelkiismeretlenség volna kitenni egyházunkat, hogy ez egy papirospápa által századokra meglegyen kötve s hozzá még oly törvényekkel, melyeket egy még meg nem próbált s ki nem forrott nemzedék hozott.

Azon ellenvetés is megállná helyét, hogy eme kivételt képező jobb rész talán mégis teremthetne valami maradandó becsű művet, — ha ez a jobb rész nem volna ismeretlen a világ előtt s ha szerénysége nem tartaná vissza a köztérre való lépéstől. Ellenben vajjon nem fognak-e olyanok a tartandó zsinatra befolyást gyakorolni, a kik csak a népszerűség hajhászásáért s hiúságuk kielégítéséért vállalkoznak majd e nagy felelőséggel járó munkára, olyanok, a kik az egész egyházat megakarják menteni és otthon, saját gyülekezetükben nem képesek rendet csinálni? „Uram ilyen zsinatot ne adj nekünk!“

Mégis, egy áldásos eredménye lehetne e papirospápanak! Legalább megnyugtatóná azoknak a lelki-

ismeretét, a kik azt hiszik, hogy a törvény betűszérinti betöltésével hivatásuknak tökéletesen megfelehetnek. De bénítólag fog hatni mind ama buzgó evang. lelkészre, a ki eddig a gyülekezeti autonomicus szabadságot teljes lelkesedéssel felhasználta, hogy egyéniségének minden testi és lelki erejét érvényesíthesse gyülekezetének emelésére és boldogítására.

Még van egy indokom a zsinattartás ellen. Alig merem nyilvánosságra hozni, már előre hallván, miként ropognak fejemen a kárhoznak rám dobott kövei. A magyar társadalomban (nem a magyar államban — törvényhozásban) jelenleg bizonyos, — mondjuk ki bátran, — tulzó áramlat érezhető, a mely az idegen nyelvű evangélikusok jogát, melyben ezek az 1868. évi nemzetiségi törvény által megerősítettek, könnyen veszélyeztetheti. Ezen áramlatnak jogosultságát nincs szándékom most kétségbe vonni, de igen is azon lelkészek, sőt idegen nyelvű gyülekezetek lelkészeinek is jogosultságát, a kik az árral uszva, önjoguk feláldozásával kaczerkódnak a világ szemébe és nem a lelkiismeret és meggyőződés, hanem a világ dicsőítő szavaira hallgatva, nem gondolják meg, hogy minden egyes taps ez áramlat részéről, mindmegannyi tördőfés prot. népiünk jogszabadságán. Csak egy példát hozok fel a sok közül. Vegyük csak a nagy-kiterjedésű tolna-somogy-baranyai esperességet, a hol alig van egy-két magyar gyülekezet, a többi pedig német. Néhány évvel ezelőtt egy esperességi közgyűlésen azon indítvány merült fel, hogy hát mégis méltányos dolog volna, legalább a végzéseket német nyelven is közzé tenni, hogy megjelent gyülekezeti képviselők is értsenek valamit meg s tudjanak otthon valamiről számot adni. Az indítvány elvetetett. Ilyen viszonyok mellett hogyan számíthatnánk a nép bizalmára s áldozatra való készségére? s e két fontos tényező nélkül hogyan tartathatnánk zsinatot? Várjunk tehát, uraim, a míg e népjogellenes áramlat meg fog szűnni s ne akarjunk mi, lelkészek, magunk e téren többet tenni, mint a mit állam és törvény követel. A társadalmi erőszakos magyarosítás pedig, mint minden világi divat, magától el fog enyészni, mert az Irás szerint is: „E világ elmulik, és az ő kivánsága is.“ (I. Ján., 2, 17.) Addig pedig csak dolgozzunk, tanuljunk és imádkozzunk. Dolgozzunk, hogy az evang. hitélet népiünkben új lendületet nyerjen. Tanuljunk, hogy a haladás és tudomány ezután is oly fődsze legyen az evang. lelkész karnak, mint ez a multban volt. Imádkozzunk, hogy Isten áldása és békessége lebegjen minden üdvös munkánkon és törekvésünkön.

Argus.

Az orgona.

Az orgona bizonyára az egyházi zenének leg-sajátosabb hangszere s kivált az evangyéliomi istentiszteletben sem nem helyettesíthető, sem belőle el nem távolítható.

Az egyház minden nevezetes férfja istentiszteleti jelentőségét elismerte. S ha Claus Harms, a theolo-

gus, az ő pastoral-theológiájában mondja: „Te orgona, neked semmi keresztyéniséged nincsen“ — úgy e kemény szó csakis az egyháziatlan, elvilági asodott orgonajátékot sujthatja. A közjátéknak ugyanazon műben foglalt elítéléséből látható, hogy Harms kivált a choral jellemével ellentétes játékot tartja szem előtt. Hogy ő az orgonajátékot s a közjátékot általában elítélné, nagyon is kétségbe vonható, de csakis vonható, mert nem tagadhatni azt, hogy különben szellemdús embereket találunk manapság is, kik még az orgona játékán sohasem épültek, kiket az orgona hangjának hatalma még sohasem sem rázott meg lelkők mélyében, a kik tehát az orgonajátéktól az épületes hatás lehetőségét megtagadják, hogy ezt legnagyobb mértékben a predikációnak tulajdonítsák s meg sem téríthetők, mert az isteni zene iránt legkisebb érzékkel sem bírnak. Az orgonajáték evangélikus egyházunkban nyert teljes méltatást, miért is művelői leginkább evangélikusok. Minden orgonamestereknek mestere volt és marad Bach Sebestyén (szül. 1685; † 1750). Az ő orgonaművei maradandó, ragyogó elsőrendű csillagok az orgonazenének egén.

A templomi orgonajáték czélja. Az egyházi orgonajáték eszményi czélja az illető ünnepegyházi ének hangulatának, érzelmeinek visszatikröztetésében áll, mire a lélektani jellemző tartalomnak erőteljes, művészileg s az orgonának megfelelő zenei színezéssel törekszik. Az evangélikus templomban az orgona nemcsak a gyülekezet énekének kíséretére szolgál, hanem emeli az elő- és utójátékot által önállóan is az imádkozók épülését.

Az orgonistának cselekvősege tehát az istentiszteletnél a következő: 1. előjáték a bevezető énekhez; 2. előjáték a főénekhez; 3. chorálkiséret; 4. közjátékok; 5. utójátékok.

Az előjáték. Az orgonistának első ténye az istentiszteletnél az első vagy bevezető énekhez szolgáló előjáték.

Nem áll: „hogy a bevezető előjáték rendeltetése a gyülekezet gyülekezésére szolgáló időnek kitöltésében állana és kifejezésével azon szent helyre emlékeztetne, melyre az összegyűlték beléptek.“ Általában határozottan nem rendeltetése az előjátéknak az idő kitöltése. Vagy talán csak azon templomlátogatók számára volna-e, a kik a végső hangok elhangzása után jelennek meg az Úr házában? A rendes templomlátogatótól ugyanis azt követeljük, hogy még az első előjáték előtt legyen a templomban. Minek ott még az időt kitölteni?

Az első előjáték csakis az első ének érdekében van s ezzel a legbensőbb összeköttetésben áll és abban kell állania. A bevezető előjátékban a bevezető ének hangulatának kell kihangzania s azért az előjáték egész modora valamint annak regisztrálása is egyedül az első ének hangulatától függ.

Ez vezet az orgonista hangulatához. A zenét a szív és érzelem beszédeül dicsőítik, azért róla áll az a mondat: „Mi szívtől jó, szívhez talál.“ Úgy vagyunk vele, mint egy költemény előadásával. A jó

felolvasónak vagy előadónak a költemény szive-vérévé vált, érzi minden szépségeit, el van ragadtatva és bájolván csak most képes másokat is előadásával megragadni és elbájolni. A zenész szíve hasonlít a hangfogóhoz, melyben a zenedarab minden hangulata visszhangzik. Igaz, sajtáságosak az ily érzelmi hangulatok, igen gyakran szóba sem lehet őket foglalni. Minthogy az orgonista feladata játékaival a szívekre emelőleg és építőleg hatni, magának kell emelkedettségre és épülésre képesnek lenni, vagy más szavakkal, mély vallásos érzellemmel kell bírnia. Az istentiszteletben ez érzelmek lelkesültséggé lángol s ily pillanatokban bírnak hangjai oly kifejezéssel, mely a hallgatónak szívét mélyen megragadja.

Az orgona hangjainak megválasztása. A hangok czélszerű megválasztásánál ujjolag is minden attól függ, hogy az illető egyházi énekek tartalma az orgonista szívébe hatott legyen. Az énekek mint építő elemek először őt kell meghatnia, mielőtt megkezdéné játékát s ez legjobban történhetik, ha játékához vasárnap reggelenként odahaza zongorán vagy harmoniumon előkészül. Oly orgonisták, a kik azt hiszik, hogy ily előkészülestől felmenthetik magukat, kétségen kívül oly férfiak, a kik ép úgy nem értik dicső hivatásukat, mint nem ismerik azt a hatást, melyet az orgonának gyakorolnia kell.

Főének előjátéka. Míg a bevezető ének szabályszerűen általánosabb jellemű, addig a főének határozottan rámutat az evangyéliumi istentisztelet lényeges s kimagasló alkotó részére, a predikációra; s ha hozzáveszszük, hogy a gyülekezet már jelen van s istentiszteletileg is hangolt s ennek következtében a főének előjátéka is maradandóbb hatású lehet, világos, hogy a főének ezen előjátékára legnagyobb gond fordítandó.

A közjáték vagy a chorálkiséret. Az egyházi ének, melyet a gyülekezet énekel az evang. istentiszteletben, mindig az orgona által a dallamhoz tartozó összhanggal kíséretetik. Istentiszteletünkben a gyülekezet éneke oly cselekvény, melyben mindnyájan öncselekvőleg részt vesznek s a reformációnak legdicsőbb adománya. Mint a templomban hangzó népének csak egy hangban végezhető.

A rythmus egyszerűsítésével és a gyakori ütemváltásnak elhagyásával összefügg a chorál lassúbb menete, mely ismét alkalmat szolgáltatott a metrumokra, melyeket chorálsoroknak nevezünk. Miután egy chorál eléneklésénél minden egyes sor végén szünetet tartunk, semmi sem természetesebb, minthogy e szünetet az orgona kitöltse. Ezt teszi a közjátékkal (interludium). Ez úgyszólván a lassú, terjedt s ünnepélyes menetben lefolyó choráleleklésnek éltető eleme.

A közjátékok ellen intézett újabbkori támadások leginkább azoknak elévült alakja és előadása, az ú. n. „Schulmeisterzwirn“ ellen irányulnak. De a gyalázott közjátékokat a jelenkori művészet álláspontjáról és az orgonajáték iránt alkotott jelenkori követelmények szempontjából fogjuk fel s ne engedjük magunkat

semmiféle ellenmondás- s legkevésbé valami frázis vagy jelszó által azok használatától elriasztani.

Az orgonajáték valódi nagyságai (pl. Bach Sebestyén, Rink, Fischer, Ritter A. G., Schneider Fr., Schneider J., Engel s több más) a közjátékok művészi jogosultságát már régen győzelmesen kimutatták s minden lelkesült, feladatát szeretettel és hűséggel teljesítő orgonista tiltakozni fog az ellen, hogy az ő működését a chorálkiséretben művészi tekintetben megsemmisítsék.

Ha a közjátékok ellenzői arra hivatkoznak, hogy az az ének szerkezetében zavarólag hat (talán az egyedüli jogosultnak látszó ellenvetés a közjáték ellen), erre azt kell felelni, hogy a közjáték nem igényel teljes önállóságot s azért nem is zavarhat semmit. A „Schulmeisterzwirn“ alakjában határozottan zavaró s ez esetben lehetne csupán szó a közjátékok unalmasságáról is.

A közjátékok nélkülözhetlensége kiviláglik nem csak zenei, hanem egészségi jelentőségükből is, mert ezek az éneklő gyülekezeti tagnak szükséges nyugovópontjai. A nehezkesebben olvasó, áhitatos nép számára pedig ezen közjátékok által kitöltött nyugovópontok az éneklésben teljesen nélkülözhetetlenek, csak a nagyon is túlságba menő puritánizmus kívánhatja a közjátékokat, ezen szükséges nyugovó s erőtgyűjtő pillanatok az egyházi éneklésből kizárni.

—y.

Az evangyéliumi protestáns szellem élesztéséről egyházunkban gyermekistentiszteletek útján.

II.

Hogy már most az állítás fentemlített második részéről is meggyőződünk, legjobb lesz feltüntetni az áldásokat, melyeket ez intézmény osztogat, ez pedig legalkalmasabban úgy történik, ha az istentiszteleti alkatelemeknek a gyermekistentiszteletben való megjelenését külön fejtegetjük.

Vegyük először is az egésznek középpontját, az írásmagyarazatot. Mi legyen magyarázandó? Gyermekistentiszteleten lévén, leghelyesebb tisztán magyarázati alapúl a gyermekek bibliáját venni fel, ama helyes érzékkel kiválogatott, régóta használatban levő ó- és új-testamentomi történeteket. Kívánatos ugyan, s épen ezen gyermekistentisztelet által elérendő czélok közé tartozik az is, hogy a gyermekek a bibliával megismerkedjenek, s így e történetek valamennyijét nekik magában a szentírásban kellene felkeresni, onnan olvasni s megtanulni. Miután azonban az ószöv. történetek körében vannak nem gyermekszem elé való dolgok, az ó szöv. történetek tárgyalásánál csak a lelkész olvassa fel a történetet a bibliából, a gyermekek pedig legyenek ama kézi könyvre utalva, melyben e történetek összegyűjtve. De hogy a szentírás e részében se legyenek egészen járatlanok, végeztesse a lelkész az egyes helyek felkeresését már itt is a gyermekekkel, és pedig mindig más meg más gyermekekkel, csak az olvasást ne bizza rájuk, olvassák azt saját kis bibliájukból, s egyedül a lelkész

olvassa a nagy bibliából, úgy is minden gyermeknek magával hordani a nagy bibliát minden vasárnapon, alkalmatlan volna. Az új testamentomi helyek olvasásánál már kezökbe lehet adni az írást, azt már kiki magával hordhatja, maga keresheti fel benne a történetet, s olvashatja is belőle, a nélkül hogy olyasmire bukkanna, mi nem neki való még. Valahányszor új könyvhöz jutnak, a lelkész ismertesse meg azt velök; mondja el, mért hívják úgy, mi a főtartalma, s ezt kérdezze ki, valahányszor a könyv csak előfordúl. Ez által megismerkednek a gyermekek a bibliával, tudni fogják annak minden egyes részét, leginkább pedig azokat, melyek az üdvre leginkább szükségesek, képesek lesznek azt kezelni. Ez volna egyik első áldása a gyermekistentiszteletnek, hogy az azokra ellátogató gyermekek, négy-hat éven át vasárnaponként mindig kezelvén a bibliát, otthonosakká lennének abban, megtanulnák mily részekből áll, tudnák mi az a Királyok könyve, mi az a Zsoltárok könyve, mi az a Máté evangélioma, mi az a Pál levele, cselekedetek könyve, s nem volna az előttök pusztá szó, midőn azt felnőtt korukban a szószékről vagy oltár elől említeni hallják, tudnák mit tartalmaz, hol van, a mint most sokan nem tudják. De nem csak az egyes részeket ismernék, a lelkész magyarázatai és sokszoros ismétlés útján tudatára emelkednének annak is, hogy voltaképen mi hát az a sokat emlegetett, némelyek által magasztalt, mások által lenézett könyv, a Biblia. S meg tudnák mind ezt, nem mint az iskolában könyv nélkül az emlékezetbe becsömöszölni feladott leczkékből, melyek eszökben legfőleg a vizsgáláig maradnak meg, miután velök más éven nem foglalkoznak; hanem megtanulnák mindezt az által, hogy négy-hat éven át gyakorlatban vasárnaponként foglalkoznának a bibliával, egyet nem egyszer, de sokszor hallanának hol a lelkésztől, hol egymástól. Már pedig így tanulni sokaknak sokkal könnyebb, és az így megtanultak mindenkinél sokkal tovább maradnak meg. Továbbá minden vásár- s ünnepnapnak mondja meg a lelkész a nevét s jelentőségét, még mielőtt a bibliai helyet felkeresték volna; ha pedig vannak, a kik azt már tudják, kérdezze ki tőlük, hogy a nagyok ismételjék, a kisebbek tőlük tanulják. Ez által elérjük, hogy a jövőző egyháztagok megismerkednek az egyházi év fogalmával s annak részeivel. Tehát a szentírással és az egyházi évvel való megismerkedés volna egyik áldása a gyermekistentiszteletnek, a mi tán nem épen felesleges kellék ahhoz, hogy valaki hitbuzgó ev. prot. szellemű egyháztag legyen.

A felkeresett szentírási történetet olvassa fel először a lelkész, aztán jöjjön a gyermekek felolvasása. De hogyan történjék ez? Ha egy olvassa akár az egészet, akár részenként más és más, míg az egy olvas, a többi nem figyel. Ha egyszerre mind olvas, ki olvas, ki nem. Legjobb tehát az a módszer, mely mintegy kényszeríti a gyermeket, hogy figyeljen, s ez nem más, mint a fenti két módszer egyesítése. Legyen egy vezér olvasó, minden vasárnap más, ez olvasson pár versszakot egyedül hangosan, majd

álljon meg annak jeléül, hogy akkor több vers együttes olvasása következik, minek elteltével újból a vezér olvasó olvasson, aztán ismét mind, s így menjen ez végig. Azért mondható ez oly módszernek, mely mintegy kényszeríti a gyermeket, hogy figyeljen, mert míg a vezér olvasó olvas, addig érdekükben áll a többieknek figyelni, hogy tudják, hol kell bevágni az együttes olvasáskor, akkor pedig mind fog olvasni, örülve, hogy már ő is hallathatja hangját valamint a vezér sem fog ezalatt máshová nézni, hanem figyel, hogy tudjon majd hol bekezdeni, ha a sor rá kerül. Felolvasás után beszélje el nekik a lelkész a történetet, magyarázza meg a magukban érthetetlen helyeket, elbeszélés közben is, különösen a nevekre és magyarázott helyekre vonatkozó kérdéseivel folyton élesztve a gyermekek figyelmét. A lelkész elbeszélése után beszéljék el még egyszer a gyermekek, s hogy itt is érdekükben legyen figyelni, ne beszélje az egészet egy, se ne folytassák úgy, hogy már mindenki előre tudja, mikor jön rá a sor, hanem össze vissza, sokszor olyanok is, kik már fel voltak szólítva. Az elbeszélésre következzen a tárgyalás, mely ne legyen se praedicatio, se homilia, mert ezt nem bírná végig kísérni a gyermekek figyelme, hanem történjék a gyermekekhez intézett ügyes kérdések által, mert így tarthatjuk leginkább éberén a gyermekek figyelmét, és érdeklődését, különösen ha a kérdezés össze vissza történik, s ezen kérdések által juttatjuk a gyermekek lelkébe azt, a mi ott az ev. prot. szellem élesztésére szükséges. Ily kérdések útján ugyanis kifejtjük a gyermekekkel a történetek alapján a kereszténységnek sarkalatos hittani fogalmait, ily módon sokszor a legelvonatabbakat is megértethetjük a gyermekekkel és birtokukká tehetjük. Hadd tudják meg sokszori ismétlés és magyarázó példák által egész életökre, kit bir a kereszténység Istenben, az ő szent lelkében, hadd ismerjék meg a Jézust az ő egész jelentőségében, tudják meg, mért ő a Megváltó, mért ő Isten fia, Emberfia, mert bizony sokan vannak, a kik midőn felnőtt korukban hallják e szavakat a szent beszédben, vagy semmit, vagy nagyon furcsát gondolnak. Sokszor hallják az intést: járjunk mint Istennek fiai; de hányan vannak, a kik nem értik e szavakat, s nem tudják miként tegyenek azoknak eleget. Értessük meg velök mindezt gyermekkorukban, véssük emlékezetökbe, lelkökbe sokszoros ismétlés példaadás által. S hogy mindezt könnyen megértsék, nem szükséges elvont meghatározásokat adni, hanem tüntessük fel a bibliai történetekben szereplő alakokon mint kitünő példák az egyes keresztényi erényeket, azok előnyeit, áldásait, azok erkölcsi szépségét, nemkülönben utáltassuk meg velök a bűnök rútságát, mutassuk fel azok átkát, s mind ezt nem hosszas beszédekben, hanem kérdések, s feleletek által, mintegy önmagukkal a gyermekekkel fedeztessük fel az eléjük vezetett alakokon. Utálják meg Kámban az irigységet, az indulatoskodást; tanuljanak meg Abrahámtól hinni Istenben, engedelmeskedni akaratának. Telvék e történetek ilyen, a gyermek kedélyére

mély benyomást tevő alakokkal. Különösbbe tárgyalandók még a Tízparancsolat, Miatyánk, Hiszekegy, a hol mintegy összegezzük a történetekben kifejtetteket. S mindezek által a kereszténység vallási, erkölcsi sarkalatos fogalmaival való megismerkedés, azoknak a legkönyebb, legbiztosabb uton, módon a kicsinyek emlékezetébe, szívébe az egész életre szóló bevévése, ez volna a gyermekekre nézve a második áldás, mely rájuk a gyermek istentiszteletekből háramlik. S mind ez bizonyára nem kevésbé járulna hozzá, hogy ők hitbuzgó, ev. prot. egyénekké váljanak.

S hogy a tanultak isteni voltáról meggyőződjenek, még inkább, hogy birjanak oly drága emlékekkel, mely a tanultak mindegyikét lelkökben felidézze, keressük fel velök a megfelelő szentirási mondatokat, s taníttassuk be velök, itt hasznát vehetjük a szentirási mondatokkal beírt képes lapoknak is. E téren ne arra törekedjünk, hogy ezek száma, tömege minél több legyen, hanem hogy a legszükségesebbeket, legjobbakat válaszszuk ki, azokat, melyek az élet legválságosabb mozzanataira vonatkoznak, s az ezekben segítő fő erényeket juttatják eszökbe. Tehát a melyek az Istenbe vetett hitet, mint az összes keresztény erények forrását nem engedik kiapadni a keblekből: 19 Zsoltár 2. „Az egék hirdetik az erős Isten dicsőségét, és az ő kezeinek munkáját hirdeti ama kiterjesztett erősség.“ Zsid. 11. 6. „A hit nélkül lehetetlen dolog, hogy néki valaki kedves legyen.“ Válaszszunk olyanokat, melyek a keserűségben vigasztalást nyújtanak: 245 Zsoltár 18, 19. „Közel vagyon az Úr mindenkhez, kik őt tökéletességgel hívják. Az őtet félőknek akaratiokat teszi, azoknak könyörgésüket meghallgatja.“ I. Kor. 10. 13. „Nem egyéb hanem csak emberi kísértés esett ti rajtatok; de az Isten igaz s nem hágy titeket feljebb kísértetni annál, a mint elszenvedhetitek.“ Ne feledkezzünk meg azokról sem, melyek az örömben fékezőül szolgálhatnak. Példabeszédek 18, 12. „A megromlásnak előtte felfuvalkodik az embernek elméje, előtte jár pedig a tisztaságnak az alázatosság“ Taníttassuk be velök ezeket úgy, hogy azokat soha többé el ne felejtsek, legyen tehát gondunk rá, hogy minél többször előforduljanak. Hogy pedig a bennök keletkező vallásos érzelmeiket megszokják helyesen nyilvánítani s kielégíteni, vezessük rá őket annak is a módjára, tanítsuk meg miként foglalják azokat imába, hívjunk fel egyeseket ily imáknak szívből való elmondására, hogyan sóhajtanának fel ilyen, meg amolyan körülmények között Istenhez. Figyelmeztessük, miként adhatnak érzelmeiknek egyházi énekben hangot, tegyük sajátjaikká a legjobb egyházi énekeket, mind a szöveget, mind a dallamot, mondassuk el, énekeltsük el általuk együttesen s egyenként. S hogy az írásbeli mondatokat s az énekeket minél több igyekezettel tanulják, serkentsük őket arra jutalommal. Adjunk jó tartalmú könyvecskéket kisebb jutalmúl; énekes könyvek, új szövetségek, bibliák, ima könyvek képezzék a nagyobb jutalom tárgyait. Kérdést sem szenved, honnan vegyünk ezekre a pénzt.

Gyűjtsünk velök vasárnaponként perselybe, hadd szokják meg a közölcra való adakozást is. Újból mennyi áldás: megtanulnak a gyermekek a hitben megerősítő szentirási mondatokat, megtanulnak imádkozni, énekelni, adakozni. S mindezek által, ha az Úr segít, a mint hogy bizonyára segíteni fog, teremtünk bennök ideje korán egy elévülhetetlen, kegyes vallásos kedélyt, mely nem csak a közilleme nek eleget teendő, hanem kielégítésre vágyó szükségérzetből fogja keresni a templomot, mint az erdő szarvasa a szép, híves patakokat, s amely kedély teszi őket egyházukért lelkesülni tudó egyháztagokká, igazi ev. prot. keresztényekké.

S a belső áldásokból mennyi külsőnek nevezhető áldás háramlik majd az egyházra mind a vagyoni helyzetet, mind az istentisztelet külső lefolyását illetőleg. Ha a vagyoni helyzetet vesszük, későbbi korokban sokan meg fognak emlékezni, hol tettek ők szert ama nagy kincsre, a rendíthetlen vallásos kedélyre, s hálásak lesznek az egyház iránt, nem fogják hagyni azt elpusztulni, nem hagyják tengeni a lelkész, látván, hogy az kicsiségüktől fogva mennyire igyekszik mindnyájoknak lelki üdvét előmozdítani. Hihető, ha ilyenek lesznek az egyháztagek, nem lesz okuk a prot. lelkészeknek a nyilvánosság előtt oly felette nagyon elpanaszolni szegénységüket, mint ez nem rég történt e becses lapok hasábjain. Valóban ez is sok lelkészt indíthatna, hogy meghonosítsa egyházában a maiaknál lelkesebb egyháztagekat nevelő gyermekistentiszteleteket.

Nézzük még, mily külső áldásokat hoz a gyermekistentisztelet a felnőttek istentiszteletének lefolyására. Összegezve így fejezhető ez ki, ha valamely czélszerű reformot akarnánk az istentiszteletbe behozni, ez volna legkönyebb, legbiztosabb útja. Tény, hogy a lithurgia igen sok egyházban pápistas jellegű, csak a lelkész és a chorus végzi, a gyülekezet szenvedőleges, még itt rá lehetne szoktatni a gyermekeket, hogy ne engednék csak a chorust válaszolni a lelkész üdvözléteire, hanem ők is vegyenek részt a válaszbán. Mennyivel életteljesebb, mennyivel prot. jellegűbb volna így az istentisztelet, mennyivel indokoltabb a lithurgia a hivek előtt, míg így sokan felesleges czifraságnak tartják. Panasz van, hogy a templomi éneklés nem megy úgy mint kellene, sokan nem énekelnek. Valjon miért? Tán az énekeskönyvek nagyon elavultak s újító átdolgozást igényelnek? Lehet azért is; de bizonyára még inkább azért, mert az éneknek sem szövegét, sem dallamát nem ismerik s nem szokták meg vallásos érzelmeiket egyházi énekek által fejezni ki. Mint láttuk, a gyermekistentisztelet mindezeknek elejét veszi, hozzuk be azt s majd énekelnek a régi könyvből is, a nélkül az újból is csak úgy, mint eddig. Ha valaki egyházába be akarja hozni a magyar istentiszteletet, legjobban teszi, ha a magyar nyelv tanításában a tanító által elért sikert nem engedi kárba veszni, hanem a gyermekistentiszteleteken igénybe veszi s azon folytatja a tanítást. Ha felnőnek, a kik Istent gyermekiségükben magyar nyelven dicsérték, majd magok kívánják a magyar nyelvű istentiszteletet a felnőttek részére is.

Ha ennyi áldást von maga után ez intézmény, méltó, hogy bemenetelt találjon minden egyházba. Fel tehát minden lelkész, kiben egy mustármagnyi vágy van az emberi életet a mennyei eszmény szerint idomítani, hozzá be egyházába a gyermek-istentiszteleteket! Műtermet állít fel ezzel, melyben büntetlen Promotheusként égi lángot gyűjt a föld agyagába. Bár mielőbb előmenetelt találna ez üdvös intézmény hazánk minden egyházába! Ez intézmény bizonyára egyik első forrása volna amaz áldott folyamnak, mely más nemzetek egyházának mezeit már rég öntözi; felhőkől kitörő első sugara volna ez amaz áldott napnak, mely más nemzetek egyházának egén már oly magasan ragyog s melynek neve: Béli misszió.

Varga Márton.

Pénzzsebelés.

Sokat jelentő evangéliumi elbeszélés az, mely szerint a napkeleti bölcsek Jeruzsálembe jövének és Jézusnak áldozának aranyat, tömjént és mirhát. Ezen hódolatra emlékeztető áldozati reminiscenciák a keresztyén egyházban maig is vannak a praxisban. Az ev. egyházban részint ugyan megszűnt a 3 királyi való járás, részint oda redukáltatott, hogy a hivek magok hoznak valamit a paplakra, ha egyebet nem, legalább 4—10 krt, egy kis csicseriborsót, egy tányér lensét és más egyebet; míg ellenben a r. kath. egyházban a plébánosok maguk szedik be ezen három királyi áldozatokat, persze jobbára forintokban, házról-házra bejárván egyházukat. De hogy az áldozat ezen módja mennyire kivetkőzött eredeti fenéséges jelentőségéből, és milyen fonák viszásság tapasztalható e tekintetben ma a ker. egyházban, arról a praxis fényes bizonyosságot tesz. Három király után első vasárnapon épen egyik filiámon voltam istentiszteletet végezni, a mi az egyházi házában szokott tartatni, mely vis à vis ajtókkal bíró két szobákból áll. Az egyikben én és a tanító ebédeltünk, a másikban egy kath. ember lakik egy különös úton és módon áttért kath. nővel, a kiért a plébánossal össze is kaptam.

Midőn én és a tanító az egyik szobában meg ebédeltünk, egyszer csak halljuk a csengetyű szavát, jön a kath. plébános és hallatszík a pitvarban: „Udhovej nás Kriste amen.“ (Őrizz meg minket Krisztus); szándékosan az ének utolsó versének megfordítva találó végsora. Nem tartott tovább mint a hogy a három király nevét: Gáspár, Menyhért és Boldizsár — ide irom, és a plébános, a kántor, a két egyházi és a ministransok felszedték az asztalról kiki a maga áldozatdíját. Csakhamar felhangzott a pitvarban: „Rok novy zase k nám přišel“ (új év eljött ismét hozzánk). Így járták be az egész falut, elől a ministransok csengetve, utánuk az egyháziak tömjénezve, leghátul pedig jobbra a gyors lépésben haladó marciális plébános, balján poroszkálva a kicsinyke kántor. Eltekintve attól, hogy e betekintést nem vehetjük a hivek meglátogatásának és megáldásának; eltekintve attól is, hogy sok oly szegény

család van, mint az említettem is, a melyeknek inkább adni kellene, semhogy elszedni keserves szerzeményüket: az ilyen díjszedést telhetetlen papzsákhöz illő pénzzsebelésnek kell mondanom, és a tiszta keresztyén hitélet keretében sem helye, sem értelme, sem megszentelő ereje nincsen.

Valljuk be azonban, hogy a pénzszerzésnek illetén módjától evang. egyházunk sem egészen mentt. Igaz, hogy házalásból nem élünk és azért mégis meglátogatjuk a hiveket az ő tűzhelyeiknél, csak hogy más czélból, más alkalommal, hogy mint jó pásztorok közelebből megismerjük juhainkat. Mindazonáltal a híványszerű bündíjálzatok, melyeket nálunk a hivek az Úr asztalára fel szoktak adni, emlékeztetnek Tetzelt eljárására, melyet Lutherrel együtt az egész evang. egyház elítélt, sőt ellenkeznek az írás azon világos rendeletével: „Ingyen vettétek, ingyen adjátok.“ De ellenök szól a tapasztalat is. Az egyházi statisztika azt mutatja, hogy vannak oly egyházak, melyekben — a kisebb számot véve alapul — 500 úrvacsorával élni tartozó közül, négy cyclus szerint tehát 2000 lélekből, csak 4—500 élvezi az úrvacsorát. Nem akarok ebből arra következtetni, hogy az az 1600 lélek csak azért nem járul az Úr asztalához, mivel nincs két krajczárja vagy nem akar adni, mert ez valószínűtlen. Az alapul felvett 500 lélek közül talán 100 hódol a korszellemnek és azt mondja, hogy az úrvacsora nem mivel embernek való, más 100 pedig feleséget vett, vagy ökröt és földet vásárolt és azzal menti ki magát; ismét más 100 hitetlen korcsmalátogató és ki tudná előszámolni, kinek milyen oka van a mulasztásra. A 100 rendesen járulón kívül marad még 100 oly szegény, hogy nincsen még az a 2 krajczárja sem, mikor az úrvacsorára harangoznak. Lehetnek egy házban 4—5-en, kiknek ha van is 8—10 krajczárjuk, sőt kell rajta venniök, hogy a híg levest megehessék. Ezt nem egy lelkész tapasztalhatta, kinek szegény egyháza van és az úrvacsorások statisztikáját figyelemmel kíséri. Én nem szegyenlem bevallani, még ha idealistának mondanának is, hogy restellem magam az oltár előtt, valahányszor látom, hogy az absolutio és az ostya és kehelynyújtás után szegény gazdag egy-egy krajczárt tesz az oltárra.

Sokkal tisztességesebb szokás volna és többen is járulnának az Úr asztalához, ha nem kellene zsebeikbe nyúlni és ott sokszor szánalomra méltóan kotorászni, míg megelérik az absolutio krajczárdíját. A papra nézve is kellemesebb volna, ha nem látszanék úgy, mintha ő azon „koldusáldozatért“ hirdetné a bűnök bocsánatát.

A kilátásba helyezett evang. zsinat az úrvacsora vagy a híványrendezés kanonjánál a többi közt ezen szokást is szabályozhatná, megfontolva, hogy ez a mostani gyakorlat nem-e finomabb módja a meg nem engedhető pénzzsebelésnek. Igaz, hogy „méltó a munkás az ő jutalmára“, de e jövedelem bizonyosan pótolható volna illedelmesebb módon is, mert a mai gyakorlat többet árt, mint használ.

Raphanides Vilmos.

BELFÖLD.

Eperjes, 1887. márcz. 7-én. Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! Collegiumunk, mely az utóbbi időben (1835-től) többször volt szerencsés egykori tanítványainak valóban nemes tettekben, nevezetes alapítványok tételében nyilvánuló háláját s a nagy közönség lelkes támogatását örömmel tapasztalhatni, legujabban egy magát a nyilvánosság előtt — szerénységből — megnevezni nem kívánó régibb tanítványa kezéből ismét szép adományban részesült és pedig oly módon, melyről méltán mondhatjuk, hogy abban az evangéliom amaz örökké szép elvei, melyek a jótéteménynél a lelkületet kívánják tekintetbe venni, a legszebben nyilvánulnak. De minden szónál ékesebben beszél a tett! Hadd álljanak itt az adományozó sorai szóról-szóra:

Tekintetes Hazslinszky Frigyes tanár úrnak

Eperjesen.

Uraságod az egyedül élő tanár azok közül, kiket az eperjesi collegiumon két tanéven át hallgatni szerencsés voltam. Azon időre kegyeletes hálával visszaemlékezvén tiszteletteljesen felkérem, kegyeskedjék az idemlékelt 200 frtból 100-at a tápintézeti alapnak, 100-at pedig a tanintézet közpénztárának nevében átszolgáltatni.

E csekélységgel erk. tartozásomat óhajtottam törleszteni s példát adni másoknak, a kiknek el nem haló háláérzete nem csekélylendő jövedelmi forrásul szolgálhatna állami segély mellett, idővel tán a helyett.

Isten áldása hű munkálkodásunkon!

Nevem elhallgatását a lapokban kérve, maradtam mély tisztelettel kedves volt Tanáromnak

Sz n, 1887. febr. 28-án hálás tanítványa

A. A.,
ev. lelkész.

Midőn e sorok becses lapjában való közzétételét tiszteletteljesen kérném, teszem azt részben az adományozó azon nemes intentiójának, melynél fogva „példát akart adni másoknak“, elősegítésére s más részt annak bizonyosságául, hogy a Collegium hálás tanítványai nemes tetteit kellőképen méltatni képes.

Nagyrabecsülésem kifejezésével és hazafias üdvözléssel vagyok

alázatos szolgálója:

Hörk József,
coll. igazgató.

Nyilvános nyugtázás. Nyomorra küzdő barcza-újfalui ág. h. ev. gyülekezetünk rozzant egyházi épületeinek kijavítására alólírt napig a következő könyöradományok folytak be:

1. A nagy-geresdi ág. h. ev. gyámintézet	1.—
2. nt. Nagy Sándor d.-földvári lelkész úr és neje	1.50
3. a besztérczebányai ág. h. ev. egyház	5.—
4. a zólyom-lipcei ág. h. ev. egyház	5.64
5. a szendi ág. h. ev. egyház gyűjtése	1.94
6. nagybányai ág. h. ev. egyház	5.—
7. A petőfalvi ág. h. ev. egyház	1.—
8. a dobsinai ág. h. ev. egyház	2.—
9. az orosházi ág. h. ev. egyház	10.—
10. a pinkafői ág. h. ev. gyámintézet	5.70
11. a rusti ág. h. ev. gyámintézet	7.45
12. a komáromi ág. h. ev. gyámintézet	6.—
13. a potyondi ág. h. ev. leányegyház gyűjtése	2.50

14. a borgátai ág. h. ev. leányegyház gyűjtése	5.05
15. a soproni ág. h. ev. gyámintézet	6.—
16. a kassai ág. h. ev. magyar-német egyház	5.—
17. a tolna-váraljai ág. h. ev. egyház	2.—
18. a nagydémi ág. h. ev. leányegyház gyűjtése	6.—
19. a czeglédi ág. h. ev. egyház	5.—
20. a kölcei ág. h. ev. egyház gyűjtése	—87
21. a bártfai ág. h. ev. német-magyar egyház	3.—
22. a csépai egyesült prot. egyház gyűjtése	4.10
23. a beledi ág. h. ev. egyház	5.—
24. a magyarhoni e. e. e. gyámintézet útján: lőcsei ev. egyház 7 frt, R.-laki egyház 1 frt =	8.—
25. a büki ág. h. ev. egyház gyűjtése	3.35
26. a szentesi ág. h. ev. egyház	2.—
27. a puczinczi ág. h. ev. egyház	2.—
28. a szegedi ág. h. ev. egyház	1.—
29. a nagyrőczei ág. h. ev. egyház	3.—
30. a pathi ág. h. ev. leányegyház	5.—
31. a zala-szent-gróthi ág. h. ev. leányegyház	3.—
összesen	124.10

Midőn e begyűlt könyöradományokért a fent megnevezett jókedvű adakozóknak örömtelt szívvel mondunk hálás köszönetet; kérve kérjük azon hitsorsosainkat, kik könyöradományaikkal még ez ideig nem örvendeztettek meg bennünket: sziveskedjenek hozzájuk is intézett kérészetünket meghallgatni s felebaráti szeretetből folyó filéreikkel egyházunkat kitűzött czéljának megvalósíthatásában előbbre segíteni.

Kelt Barcza-Újfalun, 1887. márczius 4-én.

Sipos Mihály m. k.,
gondnok.

Horváth László m. k.,
ág. h. ev. lelkész.

Csete Bálint m. k.,
egyh. jegyző.

KÜLFÖLD.

Belgium. — A képviselők házában egy minapi incidens nagy feltűnést keltett. Ugyanis a r. Curia 1866-ban megtiltotta a r. kath. vallású hivatalnokoknak és bírának, hogy házassági elválási ítéletet kimondjanak. A pápai udvarnál alkalmazott belga követ költségvetési tétele alkalmából Kerchove gr. képviselő Charam-Chimay herceghez azt a kérdést intézte, hogy ezen pápai decretum Belgiumra nézve is, hol az elválasztás már 80 év óta existál, bir-e érvénynyel? A miniszter Ferrata brüsseli pápai nuntiusnak egy levelét olvasta fel, melyben az mondatik, hogy ezen decretum csak Franciaországnak szól. — Így meséli ezt az „Allg. ev. luth. Kirchenzeitung.“

A régészetnek nagy halottja van. **Confuciusnak** háza Kiosiam-hien faluban nem rég lángok martaléka lett. 2500 év óta laktak benne nemzedékről nemzedékre a chinai vallásalapítónak utódjai. A világ egyik legnevezetesebb museuma így elpusztult. Itt nyugszik egy roppant földomb alatt Confucius 600 óta Kr. születése előtt. Nemzedékről nemzedékre itt halmazódtak össze a gazdag aján-dékok: értékes irások köveken és márványlapokon és Confucius iratainak kommentárai, alabasterből faragványok, korszok, edények porcellánból stb.

VEGYESEK.

— **Luther-társasági közlemények.** — A Luther-társaságra február 19-től befolyt:

1) Régi tagoktól.

a) 1886. évre:

Szentiványi Árpád 4 frt, Bergmann Lajos 4 frt.

b) 1887. évre:

Láng Adolf 4 frt, Sztéhlo János 4 frt, Áchim Ádám 4 frt, Doleschall S. E. 4 frt, Apáthy Károly 4 frt, Raab Károly 4 frt.

2) Új tagoktól:

a) 1885. évre:

Frint Lajos 4 frt, Mikolny Mihály 4 frt.

b) 1886. évre:

n. károlyi egyház 4 frt.

c) 1887. évre:

a pozsonyi lyceum tanári kara 4 frt, a körmőcbányai egyház 4 frt, Pfitzner Sándor 4 frt, Zajacz András 4 frt, Chabuda József mint pártolótag 5 frt.

A társaság évkönyve megjelent s szétküldetett, még pedig mind a rendes tagoknak, mind a pártolók közül azoknak, kik társulatunkat tavaly legalább 2 frttal segélyezték. — Az évkönyvbe két nagyobb nyomtatási hiba csúszott be. Az igazgató tanács tagjai közül ugyanis kimaradtak: nt. Hörk József igazgató-tanár, és nt. Csecsetka Sámuel tanár urak, a pártolók között pedig nem fordul elő a f. szakonyi egyház 4 frtnyi adományával.

A nyomtatás alatt levő imádságos könyv érdekében a kisbizottság egyes tagtársakhoz azon kéressel járult, hogy e műnek körükben való terjesztését, illetőleg elárúsítását magukra vállalni sziveskedjenek. A bizottság ezen kérelme talán nem fog rosz néven vétetni. Nyomtatványaink, a tetemes költségbe kerülő könyvvarusi bizományba egyelőre legalább nem adhatók, ez kiadványaink nagyon is mérsékelt ára mellett veszteséggel járhatna, mely eshetőségnek pénztárunkat ki nem tehetjük. D.

— **A király ő Felsege a majerkai gyülekezetnek iskolája helyreállítására 100 — és a keresztfalusi leánygyülekezetnek temploma helyreállítására 100 frtot kegyeskedett adományozni.**

— **Selmeczbánya f. évi márcziushó 6-kán tartotta meg a nőegylet beszámoló évi közgyűlését.** Az elnök Händel Victoria beszámoló előterjesztéséből, az egylet múlt évi működését különösen jellemző következő adatok emelhetők ki: Az egylet rendes tagjainak száma 149. Bizottságilag meghatározott havi rendes segélyezésben részesült 18 özvegy s 9 árva. Rendkívüli segélyezésben részesült 25 árva, még pedig 12 fiú s 13 leány. Ezek elláttattak a szükséges ruhával s iskoláztatnak az egylet költségén. Mind két nemű kiadás igényelt 533 frt 80 krt készpénzben. — Ezen adatoknál nem vétetik számba az egylet által pártfoglaltjai javára s örömeire annak idejében felállított karácsonyfa, mely pénzürtékben megközelítette a 350 frtot. — Vagyona 1886. év végével: 10,547 ft 75 kr. A múlt évi szaporodás 1041 ft 53 kr. — A csekély számú, de buzgó sereg is sokra képes az élő hit s szeretet hatalmával. Isten áldása további működésére is.

H. V.

— **Érdekes kettős házassági ügyet tárgyalt a napokban a győri kir. törvényszék.** Az eset röviden a következő: Még 1884. év farsangján történt, hogy Tóth Ferenc Vámoson megnősült. Elvett egy 16 éves szép lányt. De alig örülhetett a mézesheteknek, már elfogták, mert kiderült, hogy a Tisza vidékén is van egy felesége. A végtárgyalás alkalmával Tóth Ferenc előadta, hogy első házasságába úgy ugratták bele s boros fővel követte el, jóformán nem is tudta, mit cselekszik. A vizsgálat kiderítette, hogy az ottani ref. lelkész áttérítette a református hitre, meg is eskette a

nélkül, hogy erre nézve szülői vagy gyámi beleegyezést kívánt volna s hogy e tényről Tóth Ferenc plébánosát az anyakönyv megfelelő kijavítása végett értesitené. A végtárgyaláson Szüts István dr. kir. alügyész a kettős házasság vádját Tóth Ferenc ellenében fentartotta. Elismerte ugyan, hogy az első házasság anyagilag érvénytelen, de nézete szerint alakilag érvényesnek tekintendő. Indítványozta a büntetben való bűnösségének kimondását és megbüntetését. A kir. törvényszék, tekintve, hogy a József császár által kibocsátott pápens református házasságkötéseknél a kiskorúakra nézve a szülői vagy gyámhatósági beleegyezést okvetlen szükségesnek tartja, hogy a házasság érvényesnek legyen tekinthető s mert ez esetben a kiskoru Tóth Ferenc első házasságánál ily beleegyezés nem történt, vádlottat fölmentette s az első házasságot érvénytelennek mondta ki. A kir. ügyész a határozat ellen felebbezett. („Egyetértés.“)

— **„A tolna megyei alsó kerületi papi értekezlet elhatározta, hogy a kerületi főjegyzői tisztségre Poszvék Sándor theologiai tanár egyház kerületi számvevőre fog szavazni.**

— **Gyász eset.** — **Kemény Sámuel** a maglódi ev. egyház 32 éven át buzgó lelki pásztora életének 66-ik, özvegyiségének 8-ik évében márczius hó 4-ikén d. u. 3½ óraker hosszas szenvedés után jobblétre szenderült, 7-ikén d. e. 10 óraker eltemettetett. — Nyugodjék békével!

Megjelentek a szerkesztőségünkhöz beküldettek a következő művek: „A Luther-társaság évkönyve 1886. I. évfolyam.“ Tartalma: előszó; Luther egy kiadatlan irata; a Luther-társaság vagyoni kimutatása; a Luther-társaság tagjainak névsora; Zárszó, melyben a társulati tagok felkérletnek, hogy ez évi társulati járulékaikat ez év első felében, tehát jun. 30-ig t. Jakobey József pénztáros urnak (Budapest, IV. ev. egyh. épület.) beküldeni sziveskedjenek. Ugy az évkönyvet igen érdekes tartalmánál fogva, mint a zárszóban foglalt felhívást, ez utóbbit saját magunk és a tagtársak érdekében szives figyelmükbe ajánljuk.

Vettük a **„Protestans Népkönyvtár“** I. évfolyamának 2. számát, következő tartalommal: „Gyermekről szülőknél“ írta Scholcz Gusztáv; „Luther az erfürti zárdában“ Szeberényi Lajostól; „Kis Nagy András története, vagy száz vétek burjánzik föl egy botor tetten.“ Eötvös K. Lajostól. — „A jó Isten küldötte“ Várad Antaltól. — „A martonmezei kincsek“ Almási Pétertől. — A **„Keresztény népharag“** (II. évfolyam) 3-ik száma szintén igen érdekes tartalommal jelent meg, így pl. a Bethesda ismertetése (képpel.) — A **„Gyakorlati biblia magyarázatok.“** f. é. I füzeté az apostolok cselekedeteiről írott könyv VIII. 14 — IX. 19-ig terjedő részeinek Garzó Gyula szerkesztő tollából folyó jeles magyarázatával jelent meg. Az említett munkák és folyóiratok úgy alakilag, mint tartalmilag dicséretre méltók és melegen ajánljuk azokat t. olvasóinknak.

PÁLYÁZAT.

A bagyan-klapitai ág. h. ev. szlávnyelvű egyház hatosztályú, felekezeti jellegű népiskolájához képesített és feddhetlen előéletű tanítót keres, ki a templomi és temetési kántori teendőket is tartozik végezni.

Fizetés 400 frtig buza, fa, széna és más terményekben, félház alá eső szántó-rét, legelő és erdőjogilletményekben és egyéb stólákban. A földeket az egyház műveli.

Folyamodások f. é. márczius végéig alulírottához küldendő. (Bagyan, u. p. Báth Hont m.)

Raphanides Vilmos,
ev. lelkész és iskolaszéki elnök.